

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-143

14/02/2019

ქ. თბილისი

ნამახვანის ჰესების კასკადის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტში შეტანილი ცვლილებებზე (ექსპლუატაციის პირობების შეცვლა) სკრინინგის გადაწყვეტილების შესახებ

სს „ნამახვანის“ მიერ გზმ-ის ჩატარების საჭიროების დადგენის მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილია **ნამახვანის ჰესების კასკადის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტში შეტანილი ცვლილებების (ექსპლუატაციის პირობების შეცვლა)** პროექტის სკრინინგის განცხადება. საქმიანობა დაგეგმილია წყალტუბოსა და ცაგერის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე.

ნამახვანის ჰესების კასკადის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაიცა 2015 წლის 25 დეკემბერს გაიცა ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N73.

წარმოდგენილი სკრინინგის განცხადების თანახმად, კომპანიამ ჩაატარა პროექტის ოპტიმიზაციის სამუშაოები, ჰესების კასკადის სამშენებლო/დეტალური პროექტის მომზადების მიზნით. ოპტიმიზაციის პროცესში მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება ჰესების კასკადის თავდაპირველ პროექტში ცვლილებების შეტანის თაობაზე. პროექტში შეტანილი ცვლილებების მიხედვით ჰესის მუშაობის რეჟიმი არ შეიცვლება და იმუშავებს სადღეღამისო რეგულირების რეჟიმით, კერძოდ:

ზედა ნამახვანი ჰესი (ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით ტვიში ჰესი):

- სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტით გათვალისწინებულია ჰესის შენობის განთავსება კაშხლის კონსტრუქციაში, კერძოდ კაშხლის ძირთან. 2015 წლის ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით ჰესის მოწყობა დაგეგმილი იყო კაშხლიდან 337 მ-ის დაცილებით;
- დაწნევის გაზრდის მიზნით, გათვალისწინებულია მდ. რიონის კალაპოტის ჩაღრმავება ჰესის შენობის ქვედა ბიეფში, სოფ. ორხვის ხიდის გასწორამდე (არხის სიგრძე 800 მ).
- ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული იყო ქვესადგურის განთავსება კაშხლის ქვედა დინებაში, სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტით კი მისი მოწყობა დაგეგმილია კაშხლის კონსტრუქციაში ჰესის შენობის გვერდით.

ქვემო ნამახვანი ჰესი (ეკოლოგიური ექსპერტიზის მიხედვით ნამახვანი-ჟონეთი ჰესი):

- ჰესის შენობის გადატანა მდ. რიონის ზედა დინებაში დაახლოებით 1.5 კმ მანძილზე;
- დაახლოებით 1.5 კმ სიგრძის გამყვანი არხის მოწყობა, რაც უზრუნველყოფს დონის დაწევას დაწნევის გაზრდის მიზნით.

- წყალმიმღების მოწყობა კაშხლის მიმდებარედ, რომელიც ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით დაგეგმილი იყო კაშხლიდან 2 კმ-ის დაცილებით.
- წყალმიმღვანი გვირაბის ტექნიკური პარამეტრები უცვლელი რჩება. წყალმიმღების და ჰესის შენობის ადგილმდებარეობის ცვლილებასთან დაკავშირებით იცვლება წყალმიმღვანი გვირაბის დერეფანი.
- სამშენებლო სადერივაციო გვირაბის მოწყობა, ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით დაგეგმილი მარცხენა სანაპიროს ნაცვლად, დაგეგმილია მარჯვენა სანაპიროს ფერდობზე;
- ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გაცემულ პროექტთან შედარებით ქვედა ნამახვანი ჰესის კაშხლის საძირკველის დონე 1.5 მ-ით დაბლდება;
- წყალსაცავის მაქსიმალური შეტბორვის ნიშნულის 1,5 მ-ით აწევის შედეგად წყალსაცავის სარკის ზედაპირის ფართობის გაზრდა 10 ჰექტარით.

კასკადის საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს დასავლეთ საქართველოში, წყალტუბოსა და ცაგერის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე. ნამახვანის ჰესების კასკადის პროექტის მიხედვით, დაგეგმილია მდ. რიონის ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალის ათვისება ზღვის დონიდან 357 მ და 205 მ ნიშნულებს შორის. საპროექტო არეალი მოიცავს მდ. რიონის ხეობის იმ ნაწილს, რომელიც მოქცეულია ცაგერის მუნიციპალიტეტის სოფ. ალპანასა და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სოფ. ჟონეთს (ლაჯანური ჰესის ქვედა ბიეფი და გუმათი 1 ჰესის ზედა ბიეფი) შორის.

ჰესების კასკადის შემადგენლობაში იქნება ზემო ნამახვანი ჰესი (ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროექტის მიხედვით „ტვიში ჰესი“) და ქვემო ნამახვანი ჰესი (ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროექტის მიხედვით „ნამახვანი-ჟონეთი ჰესი“). ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, კასკადის დადგმული სიმძლავრე გათვალისწინებული იყო 433 მგვტ, მათ შორის ქვემო ნამახვანი ჰესის 333 მგვტ და ზემო ნამახვანი ჰესის 100 მგვტ. პროექტის მიხედვით, კასკადის მუშაობა დაგეგმილი იყო მდ. რიონის ბუნებრივ ჩამონადენზე.

ზემო ნამახვანი ჰესისათვის გათვალისწინებული იყო, ბეტონის კაშხალი და მის ქვედა ბიეფში მდინარის მარჯვენა სანაპიროზე განლაგებული ჰესის შენობა. ჰესის შენობა კაშხალთან დაკავშირებული იყო 337 მ. სიგრძის დაბეტონებული ფოლადის მილით. სადაწნეო მილსადენის დიამეტრად განსაზღვრული იყო 9 მ, ხოლო ოპტიმიზაციის პროცესში ჩატარებული კვლევის შედეგების მიხედვით დადგინდა, რომ ასეთი საპროექტო გადაწყვეტით, კაშხლიდან ჰესის შენობამდე სადაწნეო სისტემაში ადგილი ექნებოდა დაახლოებით 2 მ. დაწნევის დანაკარგს. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გაცემული პროექტი უზრუნველყოფდა ძალური კვანძის ნაკლებ სტაბილურ ექსპლუატაციას, ასევე პროექტი იძლეოდა დიდ განსხვავებას დადგმულ სიმძლავრესა და ეფექტურ სიმძლავრეს შორის.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით მიღებულ პროექტში გათვალისწინებული იყო 100 მგვტ დადგმული სიმძლავრე, 336 მ³/წმ ხარჯით და დაახლოებით 31 მ დაწნევით. წლიური გამომუშავება უნდა ყოფილიყო 343 მგვტ. სთ, ხოლო ჰესის შენობის და სადაწნეო მილსადენის განთავსების ადგილის რთული საინჟინრო-გეოლოგიური პირობებიდან გამომდინარე, ამ ნაგებობების მოსაწყობად, საჭირო იქნებოდა ფერდობის გამაგრების მასშტაბური მიწის სამუშაოების შესრულება. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნაში გათვალისწინებული იყო ტრადიციული, საკეტებიანი წყალსაგდების გამოყენება, რომელსაც ექნებოდა წყალსაცემი ჭა წყალდიდობის ხარჯის ქვედა ბიეფში

გასატარებლად. დამატებითი კვლევების ჩატარების შედეგად დადგინდა, რომ პროექტში განსაზღვრული წყალსაცემი ჭის სიგრძე ვერ აკმაყოფილებდა სტანდარტებით განსაზღვრულ სიდიდეებს. თავდაპირველი პროექტით ასევე გათვალისწინებული იყო სადერივაციო გვირაბის გადაკეთება ფსკერულ წყალგამშვებად, წყალსაცავიდან ნალექების გარეცხვის მიზნით. კვლევების შედეგად გამოვლინდა, რომ ასეთი საპროექტო გადაწყვეტის შემთხვევაში, ფსკერული წყალგამშვების ექსპლუატაცია ვერ იქნებოდა ეფექტური და ვერ მოხდებოდა ჰესის წყალმიმღების მყარი ნატანისაგან დაცვა, კერძოდ: დათვლებით ნატანის დაგროვება მოხდებოდა გვირაბის ზედა ბიეფის შესასვლელთან, კაშხალთან და წყალმიმღების სიახლოვეს, რაც მნიშვნელოვნად შეაფერხებდა წყალმიმღების ექსპლუატაციის პირობებს.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გაცემულ პროექტში, ელ-გაზური ღია გამანაწილებელი ქვესადგურის მოწყობა დაგეგმილი იყო ჰესის შენობის მიმდებარედ, დაახლოებით 75 მეტრის დაცილებით არსებულ შემადღებულ ტერიტორიაზე, ხოლო სკრინინგის განცხადების მიხედვით ელ-გაზური ტიპის ქვესადგურის მოწყობა დაგეგმილია ჰესის შენობაში.

ზემო ნამახვანი ჰესის საბაზო პროექტის ოპტიმიზაციის პროცესში, შემუშავებული იქნა ცვლილებების პროექტი, რომლის მიხედვით მიღებულია შემდეგი საპროექტო გადაწყვეტები:

- საპროექტო ხარჯი ნაცვლად 336 მ³/წმ-სა განისაზღვრა 280 მ³/წმ-ის ოდენობით.
- ჰესის შენობის განთავსება, ნაცვლად კაშხლიდან 337 მ-ის დაცილებით, დაპროექტდა კაშხლის კონსტრუქციაში. შესაბამისად, საჭირო აღარ იქნება მდინარის მარჯვენა ფერდობზე 9 მ დიამეტრის სადაწნეო მილსადენის მოწყობა.
- დაწნევის გაზრდის მიზნით, გათვალისწინებულია მდინარის კალაპოტის ჩაღრმავება ჰესის შენობის ქვედა ბიეფში სოფ. ორხვის ხიდის გასწორამდე, შესაბამისად დაბლა დაიწვეს ქვედა ბიეფის დონე და დაწნევა გაიზრდება დაახლოებით 1,7 მ-ით, ხოლო არხის სიგანე იქნება დაახლოებით 30 მ, სიგრძე კი 800 მ.
- პროექტის მიხედვით დაგეგმილია წყალსაგდების მოწყობა ჰესის შენობის შემდეგ, ხოლო ჩამქრობი ჭის ნაცვლად მოწყობა წყლის ნაკადის გამფრქვევი და წყალსაცემი აუზი;
- ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი პროექტის მიხედვით, ფსკერული წყალსაგდებისათვის დაგეგმილი იყო სამშენებლო სადერივაციო გვირაბის გამოყენება. ოპტიმიზაციის შედეგად განისაზღვრა, რომ ფსკერული წყალსაგდები მოწყობა უშუალოდ კაშხლის ძირზე, რაც უზრუნველყოფს წყალსაცავის უკეთ რეგულირებას;
- ელ-გაზური ტიპის ქვესადგურის მოწყობა დაგეგმილია ჰესის შენობაში.

წარმოდგენილი სკრინინგის განცხადების მიხედვით, წყალსაცავის შეტბორვის ნიშნულები არ იცლება, მაგრამ მცირდება წყალსაცავის პარამეტრები (სრული მოცულობა, სასარგებლო მოცულობა და სარკის ზედაპირის ფართობი), რაც დადგინდა წყალსაცავის ქვაბულის დეტალური ტოპოგრაფიული კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე. წყალსაცავის ყველა პარამეტრის ცვლილება მიღებულია LiDAR-ის საშუალებით განხორციელებული დაზუსტებული კარტოგრაფიული მასალის გამოყენებით და საოპერაციო დონეების ცვლილებას ადგილი არ ექნება.

გარდა აღნიშნულისა, სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტის მიხედვით 100 მგვტ-დან 86.8 მგვტ-მდე შემცირდება ჰესის დადგმული სიმძლავრე, მაგრამ გაიზრდება ჰესის მიერ წლის განმავლობაში გამომუშავებული ელექტროენერჯის რაოდენობა, რაც ნაცვლად 343 გვტ სთ/წლ-ისა იქნება 360 გვტ სთ/წლ-ში. გამომუშავებული

ელექტროენერჯის გაზრდას განაპირობებს დაწნევის გაზრდა (ნაცლად 33 მ-სა იქნება 34.6 მ).

2015 წლის ეკოლოგიურ ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, ქვემო ნამახვანი ჰესის დადგმული სიმძლავრე განსაზღვრულია 333 მგვტ-ით, საიდანაც 321 მგვტ სიმძლავრის იქნებოდა ძირითადი ჰესი, ხოლო 12 მგვტ სიმძლავრის კაშხალზე მოწყობილი მცირე ჰესი. საპროექტო ხარჯი ძირითადი ჰესისათვის განსაზღვრული იყო 334 მ³/წმ, ხოლო მცირე ჰესისათვის 16 მ³/წმ. პროექტი ითვალისწინებდა 100 მ სიმაღლისა და 340 მ სიგრძის ბეტონის თაღოვან გრავიტაციულ კაშხალის მოწყობას, ხოლო წყალმიმღების მოწყობა დაგეგმილი იყო კაშხლის ზედა დინებაში დაახლოებით 2 კმ-ის დაცილებით. ძირითადი ჰესის შენობაში წყლის მიწოდება გათვალისწინებული იყო 4300 მ სიგრძის მიმყვანი გვირაბის საშუალებით.

ძირითადი ჰესის დადგმული სიმძლავრე სამივე გენერატორის ჯამური სიმძლავრის გათვალისწინებით შეადგენდა 321 მგვტ-ს, მაგრამ დამატებითი კვლევის შედეგების მიხედვით, სადგურის ეფექტური სიმძლავრე ყველა გენერატორის ერთდროული მუშაობისას დაახლოებით 20 მგვტ-ით ნაკლებია მიმყვან გვირაბში წნევის დანაკარგების გამო.

სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს შემდეგი სახის ცვლილებებს:

- წყალმიმღები გადატანილი იქნება კაშხლის ღერძთან, სადაც წყალმიმღები ნაგებობის განთავსება არის რეკომენდირებული. წყალმიმღების მყარი ნატანისაგან დაცვა მოხდება ფსკერული წყალსაგდების საშუალებით და შესაბამისად უზრუნველყოფილი იქნება მისი უსაფრთხო ექსპლუატაცია.
- ჰესის შენობის განთავსება დაგეგმილია 2015 წლის ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული ტერიტორიიდან დაახლოებით 1.5 კმ-ით ზემოთ.
- ჰესის შენობის მდინარის ზედა ნიშნულებზე გადატანა გამოიწვევს დაწნევის გარკვეულ დანაკარგს, მაგრამ მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება ჰესის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პირობები.
- დამატებითი 2,3 მ დაწნევის გენერაციის მიზნით, ჰესის შენობის ქვედა ბიეფში დაგეგმილია დაახლოებით 1,5 კმ სიგრძის გამყვანი არხის მოწყობა. არხის კალაპოტის სიგანე იქნება 40 მ. სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს არხის გაყვანას მდ. რიონის მარცხენა სანაპიროს გასწვრივ და მდინარისაგან გამოყოფილი იქნება დაბალი დამბით.
- ჰესის შენობის განთავსების ადგილი გამოყოფილი იქნება მდინარის კალაპოტისაგან და როგორც მშენებლობის, ასევე ექსპლუატაციის ფაზებზე დაცული იქნება მდ. რიონის 10 000 წლიანი განმეორებადობის წყალმოვარდნის ზემოქმედებისაგან.
- სამშენებლო გვირაბის მოწყობა ნაცვლად მდინარე რიონის მარცხენა სანაპიროზე (როგორც ეს დაგეგმილი იყო 2015 წლის ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით), განთავსდება მდინარე რიონის მარჯვენა სანაპიროზე. ასეთი საპროექტო გადაწყვეტის შემთხვევაში მშენებლობის დაწყებამდე საჭირო არ იქნება მდ. რიონზე გადასასვლელი ხიდების მოწყობა, რაც იძლევა კაშხლის ტერიტორიაზე სამუშაოების ადრეულ სტადიაზე დაწყების საშუალებას.
- საპროექტო ცვლილების მიხედვით, გრავიტაციული კაშხლის სიმაღლე ნაცვლად 99 მეტრისა, იქნება 105 მ, რაც გამომდინარეობს კაშხლის ტერიტორიაზე განხორციელებული ახალი გეოლოგიური კვლევების შედეგებიდან, რომლის საფუძველზე მოხდა საძირკვლის ნიშნულის დაწვევა. არ არის გათვალისწინებული კაშხლის თხემის ნიშნულის შეცვლა, რადგან სიმაღლის გაზრდა ხდება კაშხლის

ძირის ჩაღრმავების ხარჯზე. სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტის მიხედვით გაიზრდება წყალსაცავის ნორმალური საექსპლუატაციო დონე (ნაცვლად 310 მ-სა იქნება 311,5 მ ზღვის დონიდან). შესაბამისად, გაიზრდება წყალსაცავის სრული მოცულობა და სარკის ზედაპირის ფართობი, კერძოდ: სარკის ზედაპირის ფართობი ნაცვლად 500 ჰა-სა იქნება 510 ჰა, ხოლო სრული მოცულობა ნაცვლად 154.4 მლნ მ³-სა იქნება 167.5 მლნ მ³.

- სკრინინგის განცხადების თანახმად განხორციელებული კვლევების შედეგების მიხედვით, წყალსაცავის ნორმალური შეტბორვის დონის 311,5 მ.ზ.დ.-მდე აწევა შესაძლებელია სოფ. ორხევსა და სოფ. ტვიშთან არსებული მეწყერების მდგრადობის გაუარესების გარეშე, რაც საჭიროებს შესაბამისი კვლევების განხორციელებას. სკრინინგის განცხადების თანახმად წყლის დონის ცვლილება მოსალოდნელია ზემოაღნიშნული ორი სოფლის მხოლოდ ქვედა დინებაში. აქედან გამომდინარე, მოცემული საპროექტო ცვლილება, რომელიც ითვალისწინებს წყალსაცავის ნორმალური საექსპლუატაციო დონის გაზრდას, მოსახლეობის უსაფრთხოების და წყალსაცავის მდგრადობის მიზნით საჭიროებს შეფასებას.
- სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს წყალსაცავის გავლენის ზონაში მოქცეული მეწყერების დეტალურ შესწავლას, მონიტორინგს და ანალიზს შემდეგი ღონისძიებების გათვალისწინებით:
 - წყალსაცავის მეწყერებისადმი მგრძობიარე ფერდობების შეფასება და მონიტორინგის პროგრამის (მიწისქვეშა წყლები, ინკლინომეტრი, ტოპოგრაფიული აგეგმვა) და მაკორექტირებელი ზომების განსაზღვრას.
 - მეწყერის ან სხვა ისეთი ფერდობების სტაბილიზაციის საჭიროების განსაზღვრას და შესრულებას, რომლებმაც შეიძლება რისკი შექმნან წყალსაცავის ნორმალური შეტბორვის დონის ზევით ან საფრთხე შეუქმნან პროექტის განხორციელებას. სტაბილიზაცია შეიძლება მოიცავდეს ზედაპირული წყლის დრენაჟის კონტროლს, ძირის დატვირთვას ან სხვა ღონისძიებებს.
 - წყალსაცავის დამეწყერილი ნაპირების მონიტორინგი მიწისქვეშა წყლის დონის და ფერდობის გადაადგილების დაფიქსირების მიზნით.

მიუხედავად იმისა, რომ ზემო ნამახვანი ჰესის საპროექტო გავლენის ზონაში მოქცეული ტერიტორიების ფართობი იცვლება უმნიშვნელოდ და მცირდება სამშენებლო სამუშაოების მასშტაბი, ასევე ზემო ნამახვანი ჰესის შემთხვევაში, საპროექტო ცვლილებების მიხედვით არ იცვლება კაშხლის სიმაღლე, წყალსაცავში წყლის დონე და სრულ შესაბამისობაშია წყალსაცავის ქვაბულის ტოპოგრაფიული კვლევის შედეგებთან, ზემო ნამახვანი ჰესის საპროექტო სივრცეში, დაწნევის გაზრდის მიზნით, დაგეგმილია მდინარის კალაპოტის ჩაღრმავება, ჰესის შენობის ქვედა ბიეფში, სოფ. ორხვის ხიდის გასწორამდე (არხის სიგრძე 800მ). კალაპოტის დაღრმავების შესაბამისად დაიწევს ქვედა ბიეფის დონე და დაირღვევა ფერდობების დინამიკური წონასწორობა, განსაკუთრებით ხეობის მარჯვენა ფერდზე, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს მეწყერული პროცესების გააქტიურება და გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება.

რაც შეეხება ქვემო ნამახვანის ცვლილებებს, ჰესის შენობის ახალ ადგილზე გადატანის შემთხვევაში მოსალოდნელია, როგორც ფიზიკური, ასევე ეკონომიკური განსახლება. ცვლილებები ასევე ითვალისწინებს, ჰესის შენობის განთავსებას თავდაპირველი პროექტით განსაზღვრული ადგილიდან 1,5 კმ-ით ზემოთ, ხოლო წყალმიმღები გადაინაცვლებს კაშხლის მიმდებარედ 2015 წლის დასკვნით განსაზღვრული ადგილიდან 2 კმ-ის დაცილებით. წყალმიმღების და ჰესის შენობის განთავსების ადგილების

ცვლილება იწვევს მიმდევარ გვირავის დერეფნის შეცვლას, რაც გამოიწვევს გარემოზე მნიშვნელოვან ზემოქმედებას.

ქვემო ნამახვანი ჰესის პროექტში შეტანილი ცვლილებებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია, კაშხლის სიმაღლის გაზრდა და ამასთან დაკავშირებით, შეტბორვის დონის 1.5 მ-ით გაზრდა, რის შედეგადაც დაახლოებით 10 ჰა-ით გაიზრდება წყალსაცავის სარკის ზედაპირის ფართობი და 13.1 მლნ მ³-ით სრული მოცულობა. წყალსაცავის პარამეტრების ცვლილება გამოიწვევს დასატბორი ტერიტორიების ფართობის გაზრდას და შესაბამისად ფიზიკურ და ბიოლოგიურ გარემოზე მნიშვნელოვან ზემოქმედებას.

ქვემო ნამახვანი ჰესის წყალმიმღების და ჰესის შენობის ადგილმდებარეობის ცვლილების გამო, იცვლება წყალმიმდევარ გვირავის დერეფანი. აქედან გამომდინარე, საჭირო იქნება გვირავის ახალი დერეფნის საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების და ჰესის შენობის განთავსების ტერიტორიის გეოლოგიური კვლევების შედეგების ანგარიშის წარმოდგენა.

ქვემო ნამახვანი ჰესის პროექტში შეტანილი ცვლილებებიდან გამომდინარე იზრდება შეტბორვის არეალი და იგი მოიცავს სოფ. ორხვისა და სოფ. ტვიშის ტერიტორიაზე არსებული მეწყრული ფერდობების ძირს. აღნიშნული ცვლილება გამოიწვევს წყალსაცავის კუდის ნაწილში არსებული მეწყრული სხეულების გააქტიურებას (ე.წ. „გონის მასივი“, ქორენიშის მეწყერი და სხვა).

ცვლილებების პროექტის მიხედვით, გათვალისწინებულია ქვემო ნამახვანი ჰესის გავლენის ზონაში მოქცეული ტერიტორიების ფართობის გაზრდა შესაბამისად, გავლენის ზონაში ექცევა ახალი ტერიტორიები (ჰესი შენობის და სადაწნეო სისტემის განთავსების ადგილები, წყალმიმდევარ გვირავის პორტალები). ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საჭიროა ბიოლოგიური გარემოს დამატებითი კვლევა და საჭიროების შემთხვევაში შემარბილებელი და საკომპენსაციო ღონისძიებების განსაზღვრა, ვინაიდან ცვლილებების შედეგად მოსალოდნელია ბიომრავალფეროვნებაზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება.

გარემოზე ზემოქმედების, განსაკუთრებით კი ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების კუთხით აღსანიშნავია, რომ ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) 2018 წლის კვლევაზე დაყრდნობით მიღებული მონაცემების მიხედვით, მდ. რიონი ერთ-ერთია მსოფლიოს იმ რამდენიმე მდინარეთაგან, სადაც ჯერ კიდევ შემორჩენილია ზუთხისებრთა სატოფო ადგილები და ხდება მათი ბუნებრივ გარემოში გამრავლება. აღსანიშნავია, რომ ამჟამად შავი ზღვის აუზის მხოლოდ ორ მდინარეში - რიონსა და დუნაში - ხდება ზუთხისებრთა ბუნებრივი გზით აღწარმოება. შავი ზღვის აუზის აღმოსავლეთ სანაპიროზე და შესაბამისად, საქართველოში, მდ. რიონი ერთადერთი შემორჩენილი მდინარეა ზუთხისებრთა ბუნებრივ პირობებში გასამრავლებლად. ზუთხისებრებისთვის მდ. რიონის მნიშვნელობა აღიარებულია ბერნის კონვენციის მიერ, რაც 2018 წლის 27-30 ნოემბერს სტრასბურგში გამართული ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის შეხვედრაზე გადაწყდა და დამტკიცდა „პან-ევროპული მოქმედებათა გეგმა ზუთხისებრებისთვის“. ზემოხსენებული ახალი გარემოებების გამო, რაც განსაკუთრებით 2018 წელს გამოიკვეთა, საჭირო ხდება მდინარე რიონზე, როგორც ქვედა ისე ზედა ბიეფებში ნებისმიერი დამატებითი ზემოქმედების შემთხვევაში სათანადო კუმულაციური ზემოქმედების შეფასების ჩატარება.

ამავე დროს, IUCN-ის წითელი ნუსხის მიხედვით, საქართველოში გავრცელებული ზუთხისებრთა ყველა სახეობა გლობალურად გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე

იმყოფება. ზუთხისებრნი ასევე შეტანილია საქართველოს “წითელ ნუსხაში“ - მათგან ატლანტური ზუთხი/ფორონჯი (*Acipenser sturio*) შეფასებულია, როგორც გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობა, ხოლო დანარჩენი ხუთი (სვია (*H. huso*), რუსული ზუთხი (*A. gueldenstaedtii*), ტარადანა (*A. stellatus*), კოლხური ზუთხი (*A. colchicus*), ჯარღალა (*A. nudiventris*)) სახეობა შეფასებულია, როგორც გადაშენების პირას მყოფი.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, მდ. რიონი მაღალი კონსერვაციული ღირებულების მქონე ჰაბიტატია და მას გააჩნია განსაკუთრებული ეროვნული, რეგიონული და გლობალური მნიშვნელობა ზუთხისებრთა გადარჩენისა და მათი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების აღდგენისთვის. შესაბამისად, ამ სახეობების დაცვის მიზნით დაგეგმილია მდ. რიონის გარკვეულ მონაკვეთზე ახალი დაცული ტერიტორიის შექმნა და მისი შესართავისა და შესართავის მიმდებარე საზღვაო სივრცისთვის დაცული ტერიტორიის სტატუსის მინიჭება კოლხეთის ეროვნული პარკის გაფართოების გზით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე პროექტში დაგეგმილი ცვლილებები, საჭიროებს გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას და კუმულაციური ზემოქმედების თავში მდ. რიონზე არსებული ჰესების ზუთხისებრთა სახეობებზე ზემოქმედების საკითხის განხილვას.

ასევე დეტალურ შეფასებას საჭიროებს პროექტში შეტანილი ცვლილებებით გამოწვეული მოსალოდნელი ზემოქმედება წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე, მათ შორის იქთიოფაუნაზე (როგორცაა მაგალითად: სიღრმული წყალსაგდების საშუალებით მყარი მასალის ქვედა ბიეფში გადატანის დროს წყლის ამღვრევა და წყალში შეწონილი ნაწილაკების მატება, მდინარის ფსკერზე მექანიკური ზემოქმედებით შესაძლო ზიანი ბიომრავალფეროვნებაზე და ა.შ) და ამ ზემოქმედებით მოსალოდნელი ზიანი წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე.

წარმოდგენილი სკრინინგის განცხადება 2019 წლის 23 იანვარს განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და წყალტუბოსა და ცაგერის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოების საინფორმაციო დაფებზე. სკრინინგის განცხადებასთან დაკავშირებით ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივას“ და „საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრების“ მიერ წარმოდგენილ იქნა წერილობითი შენიშვნები (eia@mepa.gov.ge), რომელიც ძირითადად ეხება პროექტში დაგეგმილი ცვლილებების მნიშვნელობას და სკრინინგის განცხადებით წარმოდგენილ საპროექტო ცვლილებებზე გზშ-ის ჩატარების საჭიროებას. ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივას“ მიერ წარმოდგენილი შენიშვნები ითვალისწინებს პროექტის განხორციელებასთან დაკავშირებულ რისკებს და მის განხორციელებაზე უარის თქმის რეკომენდაციებს. წინამდებარე სკრინინგის გადაწყვეტილებაში მოცემულია დასაბუთება, თუ რატომ საჭიროებს პროექტი გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას. სამინისტრო გზშ-ს ეტაპზე დეტალურად განიხილავს და იმსჯელებს თითოეულ საპროექტო ცვლილებასთან დაკავშირებულ საკითხზე და კანონმდებლობით დადგენილი წესით უზრუნველყოფს შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, პროექტში შეტანილი ცვლილებები იწვევს ექსპლუატაციის პირობების მნიშვნელოვან ცვლილებას, რომელმაც შესაძლოა გამოიწვიოს გეოლოგიურ, ფიზიკურ და ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების რისკების გაზრდა და შესაბამისად გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება.

ზემოაღნიშნული კრიტერიუმების გათვალისწინებით, „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“-ს მე-7 მუხლის მე-6 ნაწილის, ამავე კოდექსის მე-5 მუხლის მე-12 ნაწილის საფუძველზე

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. მიღებულ იქნეს სკრინინგის გადაწყვეტილება, რომ სს „ნამახვანის“ ნამახვანი ჰესის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტში შეტანილი ცვლილებები (ექსპლუატაციის პირობების შეცვლა) დაექვემდებაროს გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას;
2. სს „ნამახვანი“ ვალდებულია უზრუნველყოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-8 მუხლით დადგენილი სკოპინგის პროცედურის გავლა;
3. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს სს „ნამახვანს“;
4. ბრძანება ძალაში შევიდეს სს „ნამახვანის“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
5. ბრძანების ძალაში შესვლიდან 5 დღის ვადაში სკრინინგის გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ცაგერისა და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტების აღმასრულებელ ორგანოებსა და წარმომადგენლობითი ორგანოების საინფორმაციო დაფებზე;
6. ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

გიორგი ხანიშვილი

მინისტრის მოვალეობის შემსრულებელი

